פניני הפרשה

• יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים •

✆ נייד: 052-7654216 ✆ כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. ✆ דוא"ל: 7654216@gmail.com

ויצא-וישלח

עלון מס'

1281

שנה כ"ח תשפ"ז

ללמוד לוותר

ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך

שואל **האור החיים הקדוש** איך יעקב אבינו בדברים אלו מבקש למצוא חן בעיני עשיו, הרי כל הדברים הללו לא מעניינים את עשיו הרשע, וגם מה חידש לו בכל זה?

מבאר האור החיים שיעקב אבינו ביקש לומר לעשיו שאף שחי עם לבן, הצליח לנהוג עמו בוותרנות ולסבול את התנהגותו כלפיו. ולא יום אחד אלא עשרים שנה. ואף שרימה אותו, ויתר לו והמשיך לעבוד באותה נאמנות ומסירות. ועוד הוסיף לספר שגם כאשר היה לו שור וחמור והתעשר, וניסה לנסות אותו מאה פעמים, היה מוותר לו. לכן גם איתך עשיו נסתדר ונוותר אחד לשני.

על גודל מעלתה וטובתה של מדת הוותרנות, כותב הרב פלא יועץ, שהיא נקנית על ידי שאדם מצמצם מתאוותיו, ועל ידי זה יש לו לב רחב לוותר לאחרים. ומביא שם שכאשר דוד המלך הכין את הכסף לבנות את בית המקדש נאמר שם "ואני בעוניי הכינותי", ופירשו רבותינו שהיה מצמצם בתענוגות מלכים והוצאות שולחנו עד שריבה וקיבץ הון רב לבנית בית המקדש. על ידי מדת הוותרנות זכה להכין את כל הכסף לבניין בית המקדש ולהשראת שכינה בעם ישראל.

*

מסופר על מרן הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל שהיה יושב באספה של גדולי הדור הדנים בענייני השעה. והנה כל תלמיד חכם אשר היה מגיע, כיבדו בקימה לקראתו, ואפילו אם היו בין הבאים גם תלמידיו. כעבור זמן מה, לאחר שהביע את דעתו, ביקש הרב את סליחת הנוכחים כי עליו לצאת אל ביתו. התפלא על כך מלווהו, ושאלו על זאת. ענהו רבי עזרא: "ראיתי שהגיע תלמיד חכם גדול, ולא היה מקום ישיבה פנוי עבורו. לא הייתי מסוגל להישאר כשהוא עומד, ולכן יצאתי".

עצה טובה

כדי להעביר את שולחן שבת ברוגע, הכן מראש כמה ידיעות מעניינות שארעו במהלך השבוע אפילו מתוך האקטואליה, וברגע שנוצר "פיצוץ" בין הילדים, זרוק לחלל האויר: "שמעתם מה קרה השבוע בירושלים?...". השקט מובטח.

מיעוט שחוק

בערב שבת אחת קנה אביו של הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל מספר תפוחים לכבוד שבת קודש. כדי לשמור עליהם מפני בנו יהונתן הפיקח, הניח האב את התפוחים תחת כריתו.

בבוקרו של יום השבת, בדק האב תחת הכרית, והנה נותר שם תפוח אחד בלבד. פנה אל יהונתן הקטן ושאלו לפשר הדבר.

נענה יהונתן בפיקחות ואמר: "הלא מצינו אצל יעקב אבינו עליו השלום, שנעשה נס וכל האבנים שתחת ראשו התחברו לאבן אחת - אף כאן, בשעה שהנחת את ראשך על הכרית, התחברו כל התפוחים יחדיו לתפוח אחד גדול...".

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"אם ישער אדם בעצמו כי ימיו קצובים כך וכך שנים וסופו לחזור למקום שממנו בא, וכימי שכיר ימיו, בודאי שתמיד יתן אל לבו לסדר עצמו למטרה שבא בעבורה כדי להכין מה שצריך לו ולמצוא הכל מזומן בחזרתו".

("מגיד חדשות" ח"י עמ' תמ"א)

פנינים ופרפראות

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (כ"ח כ')

קשה למה פירט יעקב לחם "לאכול" ובגד "ללבוש", הרי פשוט הוא שלחם הוא לאכול ובגד הוא ללבוש? ואפשר לומר ע"פ המובא במדרש רבה (אסת"ר פרשה ז' אות כ"ד): משל לאדם שהיה מהלך בדרך ונתייגע מדוחק הדרך, אמר הלואי היה לי חמור אחד. עבר עליו רומאי אחד שילדה אתונו עיר קטן. א"ל קח ותרכיב עליך עיר זה. אמר הנה תפלתי נתקבלה, אבל אני שאלתי שלא כהוגן אם לרכוב או להרכיב עלי. ע"כ. ומשמע שאדם צריך לפרש בקשותיו שלא ישמע מהם משמעות אחרת. וזהו שיעקב פירש בקשתו שאם היה אומר "לחם" לבד היה משמע גם לחם שאינו ראוי לאכילה, כגון לחם מעופש שהוא ג"כ נקרא לחם, וכן "בגד" לבד משמע גם בגד שאינו ראוי ללבישה, כגון בגד קרוע, ולכן אמר "לחם לאכול ובגד ללבוש" [ובאמת מצאתי בזוה"ק (ח"א דף קס"ט ע"א) עה"פ "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו" שמדבר ג"כ על יעקב אבינו שכ': מכאן מאן דצלי צלותא דבעי לפרשא מלוי כדקא יאות, על כן פירש יעקב "מיד אחי מיד עשיו" ע"ש].

(הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

וחזקת והיית לאיש

מנין למדו רבותינו שגיל שלוש עשרה הוא הגיל שבו הנער נעשה "בר מצוה" ומתחייב במצוות?

רש"י ז"ל במסכת נזיר (דף כ"ט ע"ב) כותב שלומדים זאת מכך שהאדם הצעיר ביותר שמצינו בתורה שנקרא "איש", היה באותו הזמן בגיל שלוש עשרה, שנאמר במעשה שכם ודינה: "ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה **איש** חרבו" (בראשית לד, כה), ולפי חשבון השנים יוצא שלוי שהיה הצעיר מבין השניים היה באותה שעה בן י"ג שנה, והכתוב כינה אותו ואת שמעון בשם "איש".

וביאר יפה מרן ראש הישיבה רבנו הגדול **רבי מאיר מאזוז** זצ"ל בספרו "קובץ מאמרים" (עמ' ר"נ) שהתורה בחרה לגלות את גיל החיוב במצוות דוקא בהקשר של מעשה הגבורה והמסירות של שמעון ולוי, להורות **שבגיל זה מקבל הילד את הכח למסירות נפש למען התורה והמצוות**. וכשם שהפעולה הראשונה שעשו שמעון ולוי עם כניסתם לעול מצוות היתה מסירות נפש למען קדושת ה', ללא התחשבות בחששות הכבדים שעמדו בפניהם - כך גם כניסתו של הנער לעול המצוות צריכה להיות מלווה בקבלה פנימית של עמידה איתנה והתגברות על כל קושי.

*

הגאון **רבי מאיר רובמן** זצ"ל נוכח פעם בסעודת בר-מצוה. כאשר החל חתן הבר-מצוה את דרשתו, הפסיקוהו חבריו בשירה רמה כנהוג. כיון שהחלו לשיר, נבוך הנער, התיישב על מקומו וביקש לחדול מדרשתו. אולם כאשר סיימו הנערים לשיר, פקד הרב רובמן על הנער לקום ולהמשיך בדבריו.

שוב הפסיקוהו חבריו בשירתם, וכאשר נדם קול המשוררים חזר הרב וביקש מהנער להמשיך את דרשתו. כך נשנו הדברים פעם אחר פעם, עד שלבסוף סיים החתן את כל דרשתו.

עם תום הדרשה קם הרב רובמן, פנה אל חתן הבר-מצוה ואמר לו רכות: "הבה אפרש לך את פשר עקשנותי שתשלים את הדרשה. חלילה לא ביקשתי לצערך, אלא לטבוע בנפשך יסוד מוסד לכל ימי חייך.

"הנה היום נכנס לעול למצוות. לקראת יום מרומם זה הכינו עבורך דרשה נאה ואתה שיננת אותה בעל פה, כדי שתוכל לאומרה בפני הציבור. אלא שהנך עלול לטעות ולחשוב שלימוד התורה וכן שאר המצוות, הם דברים הנעשים תמיד בקלות וללא הפרעה. לכן באים חבריך ומפריעים לך, כדי שתדע שכאשר צועדים בדרך ה' ונתקלים בעיכובים ובמניעות, **אין נסוגים ואין מוותרים, אלא נלחמים ומתגברים.** לפיכך אמרתי לך בכל פעם מחדש: קום, המשך! אל תוותר! זוהי התמצית של היותך 'איש': לקבל על עצמך לעמוד כצור איתן מול כל קושי ולדבוק בתורה בכל מחיר. וחזקת והיית לאיש!".

הספר שהוגה בהילולא

שקיעותו הגדולה של רבנו ניכרה היטב שעה שנזדמן לפניו ספר חדש שמצא חן בעיניו. כולם ידעו שמאותו רגע אין עוד עם מי לדבר - **הספר נעשה כל עולמו**. בעודו בכפו יבלענו, ומידו לא היה מניחנו, ולפעמים לא היה נותן תנומה לעפעפיו עד שיסיימנו.

על אחד המקרים האלו, מעיד מורנו הגאון רבי **מיכאל סגרון** שליט"א:

"לפני כמה שנים היתה חברה שמוציאה לאור ספרים נדירים בהדפסות בודדות. כל הרוצה ספר מסוים, היה משלם להם טבין ותקילין, והם היו מוציאים אותו מהמחשב ומדפיסים את כולו עם כריכה. באותה תקופה הגאון רבי אביגדור מאדאר שליט"א קנה מהם ספר 'שארית יוסף' לרבי יוסף בן וירג'א (המכיל כללים בש"ס), והוא נתן לי אותו בהשאלה.

"באותו לילה נערכה ההילולא של הישיבה ב'ארמונות אליה', נטלתי עמי את הספר וישבתי בקצה שלחן הכבוד. במשך הערב עשו מכירות, וביקשו ממרן ראש הישיבה שיברך את התורמים כנהוג, וכדי להקל על התורמים הניגשים לברכה ביקשו המארגנים ממרן לשבת בקצה השלחן. וכך פתאום מצאתי את עצמי יושב לצדו. כשניגשו אליו התורמים לקבל ברכה, בין גברא לגברא לא היה בידו שום ספר.

"ידעתי כמה הוא חס על כל רגע, והצעתי לו את הספר שארית יוסף שבידי. הוא הודה לי ומיד פתחו והחל לעבור עליו, כשהעט בידו וכל כמה שורות מגיה בספר. **עד שנעשה הספר עיקר והתורמים עראי**: מי שהגיע, לו הושיט ידו לברכו ומיד חזר לספר...

"עד תום הערב, סיים לעבור על כל הספר ועטרו בהגהות למכביר. החזיר לי את הספר והודה שנית. למחרת החזרתי את הספר לבעליו וסיפרתי לו כל אשר נעשה בספרו, ואם ירצה אשלם דמיו ואקנה לו חדש. כמובן שהרב אביגדור ענה 'אדרבא! שמח אני יותר בספר עם ההגהות'".

רבא - איש אמת

רבא היה מיוחד במדת האמת. בספר "קובץ מאמרים" (ח"א עמ' ס"ה) לומד זאת מרן רבנו הגדול זצ"ל מכך שבכמה מקומות בש"ס עמד רבא ודרש: "דברים שאמרתי לפניכם טעות הם בידי" (עיין בציוני מסורת הש"ס שבת דף ס"ג סע"ב). וזו הסיבה שזכה שכמעט בכל התורה הלכה כמותו חוץ משש הלכות - יע"ל קג"ם. והסיבה פשוטה - אדם שזכה למדת מודה על האמת, אם הוא עומד בדעתו בדין מסוים ולא חזר בו, סימן שעיין באמת וראה שכך היא ההלכה ולא ישוב מפני כל. וב"ארים נסי" (בבא מציעא דף ס"ה ע"א) כתב שכנראה ירש מדה זאת מאביו רב יוסף, כמבואר שם שבעקבות טענה שטען עליו בנו רבא, חזר בו ואמר בפשטות "הדרי בי".

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה
מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: בידי כתב יד קדום מאד של מחזור כמנהג קצומטינא. לפי חיפוש שעשיתי זו קהילה או בתונס או באלג'יר. אשמח אם הרב יוכל לעזור לי בפרט זה. ועוד אני מוסיף לשאול, האם היה קיים מנהג מיוחד לקהילה זו?

תשובה: קצומטינא - זו עיר גדולה באלג'יר. לפני כחמשים שנה היה הרב יוסף גנאסיה זצ"ל רב ראשי שם. הוא תרגם כל המשניות והרי"ף והתפלות ואזהרות לערבית. אינני יודע על מנהגים מיוחדים שם. רוב יהודי אלג'יר נמצאים בצרפת וכמעט אין ביניהם תלמידי חכמים.

שאלה: אשה אחת בשם זוייזה רוצה לעברת את שמה, ומבקשת שכת"ר יציע לה שם שהוא תרגום לשם זויזה, או שם דומה?

תשובה: קרוב לודאי שהנכון הוא זויג'ה מלשון בת-זוג, וא"כ תשנה את שמה לעינבל מלשון זוג ועינבל.

שאלה: אדם שמתוך כעס נשבע **בשם ה'** לעשות דבר מסוים, וכעת רוצה לחזור בו משבועתו, האם יכול לעשות התרה?

תשובה: יעשה התרה על ידי פתח מתוך חרטה שהוא מתחרט על שבועתו, ואם היה יודע שסופו להתחרט לא היה נשבע, ויתירו לו. ומכל מקום ישלם קנס לצדקה על חילול שם שמים.

שאלה: הנני מעוניין להעלות לקבורה בארץ ארונות של רבנים גדולים ממרוקו שנפטרו ונקברו לפני כ-50 שנה ויותר. ושמעתי שהרבנים הספרדים מגדירים מעשה זה כמצוה גדולה, ואילו הרבנים האשכנזים מתנגדים לכך ורואים בזה טלטול המת. יורנו המורה.

תשובה: הלכה כמו הרבנים הספרדים. בזמנו העבירו עצמות החיד"א, והרב אריה לוין זצ"ל פתח תהלים ויצא לו "שיר המעלות לדוד שמחתי... בית ה' נלך". וידוע שהתנגדו להעביר עצמות הגר"א ז"ל לארץ ישראל, וכיום כולם מתחרטים על כך [וע"ע בשו"ת מקור נאמן ח"ג סי' אלף ל"ט].

שאלה: יש אצלנו אברך שאשתו עוסקת בפאנות (סירוק ומכירת פיאות), והוא רוצה לתת מעשרות מהכנסותיהם מעסק זה. האם מותר לקבל ממנו?

תשובה: מותר לקבל ואפילו לדידן שאוסרים פאה נכרית.

שאלה: אם רוצים לתרום ספר תורה לעילוי נשמת מישהו, האם אפשר לקנות ספר תורה מן המוכן, או שיש ענין שייכתב עם כוונה לעילוי נשמת פלוני?

תשובה: אין שום ענין בכוונה בכתיבת הספר לעי"נ פלוני, רק שיקראו בו בבית הכנסת לעי"נ פלוני.

נר ה' נשמת אדם

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ מרת עליזה חורי ע"ה
לישועת והצלחת דוד בן נעמי הי"ו

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו
לישועה והצלחת סלמן בן פרחה הי"ו

עיצוב ועימוד: בהירות
b65271000@gmail.com